

Tartu Ülikool

Sotsiaal- ja haridusteaduskond

Haridusteaduste instituut

Kutseõpetaja õppekava

Jaana Jürisoo

ÕPIMOTIVATSIOON TEHNOLOOGIAÕPETUSE, KÄSITÖÖ JA KODUNDUSE
TUNDIDES III KOOLIASTMES VALGA MAAKONNA ÜHE KOOLI NÄITEL
bakalaureusetöö

Läbiv pealkiri: Õpimotivatsioon III kooliastmes

Juhendaja: Sirje Pihlap

KAITSMISELE LUBATUD

Juhendaja: Sirje Pihlap

.....

(allkiri ja kuupäev)

Kaitsemiskomisjoni esimees: Piret Luik (PhD)

.....

(allkiri ja kuupäev)

Tartu 2015

Sisukord

Sissejuhatus.....	3
<i>Teoreetiline ülevaade.....</i>	<i>4</i>
<i>Motivatsioon ja õpimotivatsioon.....</i>	<i>4</i>
<i>Sisemine motivatsioon.....</i>	<i>6</i>
<i>Väline motivatsioon.....</i>	<i>7</i>
<i>Õpimotivatsiooni mõjutavad tegurid.....</i>	<i>7</i>
<i>Tehnoloogiaõpetus, käsitöö ja kodundus III kooliastmes.....</i>	<i>9</i>
<i>Uurimused tehnoloogiaõpetuses, käsitöös ja kodunduses.....</i>	<i>11</i>
Metoodika.....	13
<i>Valim.....</i>	<i>13</i>
<i>Uurimisinstrument.....</i>	<i>13</i>
<i>Protseduuri kirjeldus.....</i>	<i>13</i>
<i>Andmeanalüüsi meetodite kirjeldus.....</i>	<i>14</i>
Tulemused.....	14
Arutelu.....	17
Kokkuvõte.....	19
Summary.....	20
Tänuõnad.....	20
Autorsuse kinnitus.....	21
Kasutatud kirjandus.....	22
Lisa 1	
Lisa 2	

Sissejuhatus

Põhikooli riiklikus õppekavas (2011) on öeldud, et tehnoloogia areneb väga kiiresti, seega on tehnoloogiaõpetus, käsitöö ja kodundus üha tähtsam meie kiiresti arenevas ja muutuvast ühiskonnas. Tehnoloogiaõpetuse rõhk on teadvustada tehnoloogia mõtteviise ideaale ja väärtusi. Samuti kasutama tehnoloogilisi lahendusi. Käesolevas töös keskendutakse õpimotivatsioonile tehnoloogia, käsitöö ja kodunduse tundides ainult III kooliastmele. Põhikooli riiklikus õppekavas (2011) kirjutatakse, et tehnoloogiaavaldkond III kooliastmes koosneb kolmest osast: tehnoloogia, kodundus ja käsitöö. Veel selgitatakse seal, et on väga oluline, et õpilane saaks aru tehnoloogia vajalikkusest meie igapäevaelus, mõistaks erinevaid tehnoloogiaid ja saaks ise osaleda selle loomisel. Samuti kirjutatakse seal, et tehnoloogiaavaldkonnas on oluline õppeainete omavaheline sidumine. Veel pannakse rõhku loovale uuendustegevusele kasutades erinevaid õppeülesandeid mis toetavad ja suurendavad õpimotivatsiooni.

Nagu õppimisel üldse on ka tehnoloogiaõpetuses, käsitöös ja kodunduses oluline, et õpilased oleksid motiveeritud. Pridāne (2012) järeldas, et õpilaste motiveerimiseks tuleb kasutada uuemaid tehnoloogiaid, olla loominguiline ja läheneda õpilasele individuaalselt. Seiteri (2009) uuringust selgus, et tüdrukutel oli algkoolis tehnoloogiaõpetuses ja käsitöös enesehinnang kõrge, kuid hiljem tasapisi vähenes mida vanemaks nad said. Kikas (2005) kirjutab, et osad õpilased jõudes III kooliastmesse ei oska õppimist seostada tavaeluga ja seega nende õpimotivatsioon langeb. Õpetaja ülesandeks on kasutada selliseid õppeülesandeid, mis toetavad ja suurendavad õpimotivatsiooni. Seega on see väga oluline ka tehnoloogiaõpetuses, käsitöös ja kodunduses (Põhikooli riiklik..., 2011).

Kuna antud töö autorile teadaolevat ei ole Eestis uuritud õpimotivatsiooni tehnoloogiaõpetuses käsitöös ja kodunduses, siis tekkis soov seda uurida III kooliastme õpilastel. Sellest lähtuvalt on käesoleva töö oluliseks uurimisprobleemiks missugune on õpimotivatsioon tehnoloogiaõpetuse, käsitöö ja kodunduse tundides. Töö eesmärgiks on selgitada välja õpilaste õpimotivatsioon, hinnangud õpimotivatsiooni mõjutavatele teguritele tehnoloogiaõpetuse, kodunduse ja käsitöö tundides III kooliastmes Valga maakonna ühe kooli näitel. Seega töö eesmärgi saavutamiseks tuleb leida vastused järgmistele uurimisküsimustele:

1. Missuguseks hindavad Valga maakonna III kooliastme õpilased oma õpimotivatsiooni tehnoloogiaõpetuse, kodunduse ja käsitöö tundides?
2. Missugused on Valga maakonna III kooliastme õpilaste hinnangud õpimotivatsiooni mõjutavatele teguritele?

3. Millised on Valga maakonna III kooliastme õpilaste õpimotivatsiooni mõjutavate tegurite seosed sisemise ja välise motivatsiooniga?

Käesoleva töö teostamiseks tutvuti teemakohase kirjandusega. Uurimistöö koosneb neljast osast. Esimeses osas uurija annab ülevaate motivatsioonist ja õpimotivatsioonist, sisemist ja välimisest motivatsioonist ja õpimotivatsiooni mõjutavatest teguritest tuginedes kirjandusele. Seejärel annab uurija ülevaate tehnoloogiaõpetuses, kodunduses ja käsitöös tehtud erinevatele uuringutele keskendudes ka põhikooli riiklikule õppekavale. Teises osas selgitatakse uurimise metoodikat ja valimi moodustamise põhimõtet. Kirjeldatakse andmete kogumise metoodikat, töö läbiviimise protseduuri ja andmeanalüüsi metoodika kirjeldust. Kolmandas osas pannakse kirja uurimistulemused ning neljandas osas analüüsitakse saadud tulemuste üle.

Teoreetiline ülevaade

Motivatsioon ja õpimotivatsioon. Sõna motivatsioon on igapäevaselt väga levinud ja seda defineerida on üsna keeruline. Seda on püütud aegade jooksul seletada erineval moel. 20. sajandi alguses inimese käitumist nähti rohkem ühefaktorilisena (välise stiimulite või sisemiste seksuaalsete tungidena). Praegusel ajal käsitletakse seda mitmefaktorilisena. Arvestatakse tunnetuslike ja emotsionaalseid tegureid. Rohkem on hakatud tähelepanu pöörama individuaalsetele erinevustele. See aitab mõista, et inimese motivatsioon on väga keeruline, kuid samades käitumisvormides on mõnikord erisugused sisemised motiivid (Krull, 2000).

Motivatsioon on „motiivide kogum, mis ajendab inimest mingil viisil toimima...“ (Langemets et al., 2009). Veel defineeritakse motivatsiooni üldiselt kui käimapanevaks jõuks, mis paneb inimese tegutsema (Lister, 2012). Motivatsioon on oskus saavutada midagi positiivset. Iseenda motiveerimine paneb ennast rohkem pingutama ja seega on võimalik veelgi rohkem saavutada (Allik et al., 2002; Landsberg, 2003). Motivatsioon on alati seotud teiste inimeste olukorraga ja käitumisega (Maslow, 2007). Õppimise eelduseks on motiveeritud inimene ja soov lülituda õpiprotsessi, mis kestab teatud perioodi ja mida võivad mõjutada olulised faktorid (Eisenschmidt, 2004). Motivatsioon on õpilastes koguaeg, kuid seda tuleb õigel hetkel märgata ja õpitut pidevalt rakendada (Piht, 2004). Õppetöös õpilaste motiveerimine ei õnnestu alati lihtsate võtetega vaid õpetaja peab olema võimeline jõudma iga õpilaseni kui ka terve klassini (Krull, 2000). Motivatsioon tuleb tekitada juba enne õppimist, selle alguses või õppimise kestel. Seega õpetajast oleneb kuidas õppijat motiveerida ka järgnevate ülesannete täitmisel, mis omakorda võib mõjutada ka järgnevat õppimist

(Gagne & Driscoll, 1992). Seega motiveeritud inimene on sellises olekus, mis käivitab temas liikuma paneva jõu ja tahtmise tegutseda (Sirel & Haud, 2002). Maslow (2007) põhivajaduste teooria kohaselt on motiveeritud inimese käitumises viieastmeline püramiid. Kõige mõjuvõimsamad on füsioloogilised vajadused, ilma milleta tõenäoliselt puudust tundev inimene elada ei saa. Kui füsioloogilised vajadused on rahuldatud, siis tekib uus kogum vajadusi, mida saab liigitada kui turvalisuse vajaduseks. Järgmiseks vajaduseks on Maslow (2007) nimetanud kuuluvuse ja armastuse vajadused. Kui kõik eelnevad vajadused on rahuldatud tekib varsti uus vajadus. See on eneseteostuse vajadus. Selle käsitluse kohaselt on tegevus eesmärgile suunatud, kuna tulemusteni jõuab vaid tegutsedes, seega saab motivatsiooni käsitleda, kui eesmärgile suunatud tegevust. Samuti Maslow on kirjutanud, et õppimine on seotud kõigi inimlike vajadustega, mis kestab kogu elu ja ei ole seotud ainult uute teadmiste omandamisega, vaid pideva õppimise tulemusena (Kidron, 2005).

Lister (2012) selgitab, et motivatsiooniprotsess on see mis paneb igasugused tegevused käima kus tegutseja saab tõe seest või väljast poolt hakata tegutsema. Kui puuduvad aktiivsed taganttõukajad, siis motivatsiooniprotsess võib aeglustada või takerduda. Kui ei ole motivatsiooni ja keegi ei aita seda tekitada, siis ei ole ka eesmärke õppimiseks. Seega tuleb varakult õpilastes välja arendada huvi õppimise vastu, et tekiks õpimotivatsioon.

Õpimotivatsioon on „õppima ajendavad motiivid...“ nii defineeritakse Eesti keele seletavas sõnaraamatus (Langemets et al., 2009). Õpimotivatsiooni defineeritakse ka kui sihipärast õpitegevust, mis kujutab endast käituvaid ja suunavaid tegureid (Kõverjalg, 1996). Õpilasi paneb õppima õpimotivatsioon (Täht, s.a.). Õpilased, kes oma õppimist kontrollivad on õppimises edukamad ja neil on kõrgem õpimotivatsioon (Krull, 2000). Õpitulemused on seotud õpimotivatsiooniga (Täht, 2012). Päss (2013) uuringust selgus, et keskmise hinde ja sisemise õpimotivatsiooni vahel on positiivne seos. Välise õpimotivatsiooni ja keskmise hinde vahel aga negatiivne seos, seega sisemine õpimotivatsioon on oluline õppeprotsessis (Päss, 2013). Õpilase aktiivsus õppes tugevdab õpimotivatsiooni ja tagab parema tulemuse, samuti korralik õpikvaliteet hariduses (I-Ying & Wan-Yu, 2012).

Ames (1992, viidatud Krull, 2000) uurimuste tulemusena on palju ülesandeid, mis motiveeriksid õpilast õppima ja tekitaksid õppimise vastu huvi:

- 1) ülesanded peavad olema erinevad;
- 2) õpilaste jaoks peab omama tähendust, sisu suunatud oskuste omandamisele, sisu peab olema oluline ning omama tähendust;

- 3) peab õpilastele olema väljakutseks, õpilane peab tundma, et ta kontrollib ise oma tulemust, õppimist ning tal peab olema huvi, et ta sisemiselt saavutaks ise ülesannete eesmärgid;
- 4) sisu ja ülesande ehitus peab olema erinev ja võimetele vastav;
- 5) püstitama konkreetseid eesmärgid, et õpilane saaks kiiresti ja väheste pingutustega ülesande tehtud;
- 6) arvestama ka klassis sotsiaalsete suhetega.

Kui neid kõiki punkte arvestada, siis on õpilastel kindlasti kergem omandada õpitut ja tagatud on ka motivatsioon õppimises ning huvi õppimise vastu tõusnud.

Õpimotivatsioon ehk õpihoiak kujuneb pikaajalise õppimise tulemusena.

Õpimotivatsiooni kujunemine tähendab oskust õppida kui õpilane töötleb informatsiooni ja saab sellest aru ja oskab selleks sobivaid viise kasutada, siis toimub ka efektiivne õppimine. Seega õpimotivatsiooni kujundamine ei ole ainult huvi äratamine õpilastes vaid edukaks õppimiseks tingimuste loomine (Krull, 2000). Õpimotivatsiooni kujunemine sõltub ka väga palju õpetajast, kasutatavatest õppemeetoditest ja õppetunni vaheldusrikkusest (Piht, 2004). Õpimotivatsiooni eristamiseks on kahesuguseid õppima panevaid tegureid, mille koosmõjul kujuneb füüsilise ja vaimse energia pagas ning mis on väga erinevad ja mida panustatakse õpieesmärgi saavutamise huvides. Need tegurid on välimised ja sisemised motivaatorid mida vaatleme lähemalt järgnevalt (Märja, Lõhmus & Jõgi, 2003).

Sisemine motivatsioon. Piht (2004) märkis, et sisemise motivatsiooni korral õpitakse iseenda jaoks ja ollakse orienteeritud ülesandele. Sisemised seisundid tekitavad õpilastes rahulolu mis kujunevad püsivateks motivatsiooniallikateks õppimisel ja eesmärkide saavutamisel. Seega sisemised motivaatorid põhinevad inimese enda seesmisel äratundmisel, et õppimine on vajalik ka enesearengu tagamiseks (Märja et al., 2003). Sisemine motivatsioon tekib kui õpilased on huvitatud ülesande lahendamisest kuna see meeldib neile ja on piisavalt tasakaalus raskusastme vahel. Samas ei tohi ülesanded olla ka liiga lihtsad (Sirel & Haud, 2002). Sisemist motivatsiooni toetab ka õppimises kui kasutada õppetöös selliseid õppemeetodeid, mis on huvitavamad ja panevad õpilased aktiivsemalt tööle. Krull (2000) kirjutas, et nii saame ka õpilastes tekitada huvi aine vastu kui laseme neil koostada küsimusi, et nad saaksid õpitavat kommenteerida ja lisaks oleks võimalus oma arvamust avaldada, seega kasvaks ka sisemine motivatsioon.

Krull (2000) märkis, et kui me muudame õppimise õpilastele meeldivaks, kuid kindlad me ei saa olla, et see mis tuleb sisemisest huvist tagab õpimotivatsiooni. Igasuguse sisu

õppimiseks ja vajalike oskuste õppimiseks saame kujundada ja täiendada sisemist motivatsiooni õppimismotivatsiooni stimuleerimise ja arendamisega. Võib ka juhtuda, et õpilased küll naudivad tööd klassis, kuid ei omanda seda mis on õppekavas kirjas ja mis on ettenähtud. Kokkuvõtvalt võib öelda, et tegelikkuses on välised ja sisemised motivaatorid omavahel põimunud. Seega raske on nendevahelist piiri täpselt määratleda (Märja et al., 2003).

Väline motivatsioon. Väliste motivatsiooni korral õpitakse kellegi teise jaoks väliste stiimulite tõttu kus motivatsioon tuleb väljastpoolt (Piht, 2004). Need stiimulid võimaldavad meil saada seda mida me soovime. Välimiste stiimulite olemasolu on ka siis, kui ei olda õpitust huvitatud, vaid on huvitatud sellest mida selle tegemiseks saab ja see kaasneb õppimisega (Märja et al., 2003). Seega õpilased, kes püüdlevad õpetaja kiituse poole ei süvene õppeaine sisu põhjalikkusesse (Sirel & Haud, 2002). Krull (2000) selgitab, kui õppetöö on rajatud ainult välisele tasustamisele, siis sobib see rohkem oskuste treenimiseks mitte mõtlemise arendamiseks. Õpilase oskus ennast toetada õppetöö korraldamisel välise stimuleerimisega suurendab õppimist ja toetab sisemist arengut. Õpilast kiites, tunnustades nende positiivset hoiakut õppimisse suurendab õpimotivatsiooni. Loomulikult ei toimi see kõigi õpilaste puhul kes ei usu endasse. Õpetaja peab olema loov ja märkama igat õpilast.

Kõverjalg (1996) on kirjutanud, et mida täpsemalt saame õppiija kohta õppetööd segavat infot, seda edukam on õppetegevus. Veel peaks arvestama mitte otseseid mõjutusi vaid arvesse lähevad ka eelnevalt omandatud kogemused. Seega õpitemegevuse edukus on eelneva ja momendil välismõju tulemus. Krull (2000) on väitnud, et kui motiveerida ja toetada õpilast ainult väljast poolt, siis ei pruugi me jõuda selleni, et õppiija hakkaks õppimist üldse väärtustama. Pässä (2013) uuringust selgus, et välise õpimotivatsiooni ja keskmise hinde vaheline seos oli negatiivne. See näitab kui oluline on sisemine õpimotivatsioon.

Õpimotivatsiooni mõjutavad tegurid. Motiveeritud õpilane on piisavalt tugev. Temas käivitub vaimne jõupingutus ja ta on võimeline lahendama ka raskemaid õppeülesandeid, saavutades edu efektiivses õppimises (Gagne & Driscoll, 1992). Ames ja Archer (1988) uuringust selgus, et kasutades sellised õppestrateegiaid, mis suunavad õpilast õppetegevusse, siis eriti mõjutab see akadeemiliselt edasijõudnud õpilasi. Samuti mõjutab ka klassiruumis motivatsiooni arenguid õpilaste kaasamine õppimisse ja huvi selle vastu. Pikaajalise õppimise mõju on, kui õpilased valivad ise või eelistavad selliseid projekte mis tagavad edu. Krull (2000) on öelnud, et õpilane kes saab aru, et ta püstitatud eesmärki täita ei suuda ei hakka ka

selle poole püüdlema, samas kui eesmärk on igati püstitatav, kuid õpilase jaoks pole sellel mingit väärtust ei hakka ta samuti pingutama. Ühesõnaga kui üks kahest komponendist on olematu ei teki ka motivatsiooni, et pingutada selle nimel mida tahetakse saavutada. Õpilaste motivatsiooni tekkimiseks õppimisel on vaja, et ülesanded tekitaksid pinget. Seega on vaja, et ülesannete toimetuleku tõenäosus on alla 100 protsendi. Kui motiveeritud õpitempimevus viib püstitatud eesmärgini ja vajaduste rahuldamiseni, millega kaasneb hüvitusena enesega rahulolu võib lugeda õpimotivatsiooni seda tsüklit lõppenuks (Kõverjalg, 1996).

Õpimotivatsiooni jaoks on vaja tugevat tahtejõudu, soovi alustada õppimist ja sellega pidevalt tegeleda ja jätkata tegevust pikema aja jooksul. Õpitulemuse ettenägemine ja selle saavutamine on õppimisel tugevaks motivatsiooniallikaks. Õpimotivatsiooni mõjutavad õpiülesanded, mis nõuavad tugevat vaimset pingutust, tagavad edu korral efektiivsuse tugevnemise (Gagne & Driscoll, 1992). Inimese motivatsiooniallikaks on püüd midagi saavutada, korda saata või saavutada kontrolli millegi üle. Kui olete pikka aega millegagi tegelenud, siis peaks olema selle eesmärgi saavutamiseks olema tugev motivatsioon (Krull, 2000).

Mõned õpilased olles jõudnud III kooliastmesse on saavutanud võime seostada õpitavat tavaeluga kus nende õpimotivatsioon on tõusnud. Suur osa õpilastest ei seosta õpitut tavaeluga ja nende õpimotivatsioon langeb ja nad vajavad õpetaja abi seoste loomisel (Kikas, 2005). Samuti põhjustavad õpimotivatsiooni languse ja õpilaste passiivsuse vähene õppemeetodite kasutamine ja ainekesksus (Piht, 2004). Sellega võib veel kaasneda sisemise õpimotivatsiooni languse, kuid samas võib õpimotivatsioon tõusta nende tegevustega mis on suunatud koolivälisele tegevusele (Krull, 2000). Katz ja Assor (2007) leidsid oma uurimuses, et motiveerida õpilasi on vaja õpetajal märgata eelkõige õpilaste erinevusi, huvisid, eesmärke, oskusi ja kultuurilisi erinevusi, siis on ka õppimine efektiivsem.

Õpimotivatsiooni tõstmiseks tuleks tunni materjal jaotada nii, et kõige keerulisem materjal käsitletakse tunni alguses, kui õppimisenergia on kõrgpunktis. Seejärel püüda kasutada õppimismeetodeid, mis eeldavad õppurite aktiivset kaasamõtlemit. Ei soovitata ka vahetult pärast lõunat teoreetilise õppematerjaliga tegeleda. Tuleks kasutada sellised õppeülesandeid, mis nõuaks õppurilt aktiivsust. Kasuks tuleks õppeainete omavaheline seostamine ja praktiliste tegevustega tegelemine (Sirel & Haud, 2002). Samas Leppik (2006) on kirjutanud, et inimese emotsionaalne seisund mõjutab tugevasti õpimotivatsiooni. Selle emotsionaalse tasakaalu eelduseks on hetkel õpitav, mis salvestatakse püsivalt. Paljudel õpilastel on õppimise vastu instinkt kadunud ja puudub huvi õpitava vastu ja seega Leppik (2006) soovib motivatsiooni seisukohalt silmas pidada järgmisi asjaolusid:

- 1) hindamissüsteem on väga tähtis õpilaste motiveerimiseks. Individualiseeritud hindamisega võib õpetaja tõsta ühe või teise õpilase huvi õppimise vastu;
- 2) teoreetilises osas on väga tähtis, et kõik õppijad saaksid uuest materjalist aru. Selleks on õpetajal vaja õppeaine esitus nõnda üles ehitada, et ta saaks arvestada kõigi õpilaste individuaalseid vajadusi. Kui aga õpilane materjalist aru ei saa langeb õpihuvi koheselt;
- 3) töövõtete õige omandamine on väga tähtis, õpetaja peab koheselt märkama, kui õpilane teeb töös vigu. Kui paranevad tulemused, siis kasvab ka huvi õpitava vastu;
- 4) veel tuleb arvestada õpilaste erinevust temperamenditüübist. Ekstravertidele on tähtis tunnustus ja teiste seast silmapaistmine. Introvertseid inimesi aga motiveerib hea töötulemus.

Motivatsiooni mõjutaja on edu. Leppik (2006) selgitab, et kui õpetaja on pisutki suutnud õpilast motiveerida ja äratada huvi õppimise vastu siis, paraneb ka õpilase õpihuvi ja ta omandab kõik vajaliku ja õpimotivatsioon tõuseb. Õpilastele positiivse tagasiside andmine tekitab omakorda õpilastes rahulolu, enesekindlust ja õppimisse pühendumist (Piht, 2004). Samas, kui õpilane saab aru, et õppimisse pühendumisega ta ennast ületab, siis edu õppimises kasvab (Gagne & Driscoll, 1992). Linnenbrink (2002) jõudis oma uurimuses järeldusele, et kool saab ise palju ära teha, et suurendada õpilaste motivatsiooni muutes õpikeskkonda, keskendudes sisemisele motivatsioonile ja parematele tulemustele. Tapola ja Niemivirta (2008) leidsid oma uurimuses, et õpikeskkonda korraldades peaks jälgima õpilaste individuaalseid omadusi, erinevusi ja eelistusi, et saaks parandada õpilaste õpikvaliteeti. Motivatsioon on kui inimese tegevus on suunatud eesmärgile, soov tahta tegutseda, selleni on võimalik jõuda vaid tegutsedes (Kidron, 2005). Maslow' järgi on nii, et kelle füsioloogilised vajadused on rahuldatud need on palju rohkem kõrgematest vajadustest huvitatud (Kidron, 2005).

Tehnoloogiaõpetus, käsitöö ja kodundus III kooliastmes. Ainevaldkond „Tehnoloogia“ III kooliastmele on valdkond kuhu kuuluvad õppeained: tehnoloogiaõpetus, käsitöö ja kodundus, mida õpetatakse alates 7. – 9. klassini viis tundi nädalas. Tehnoloogiaõpetuse eesmärgiks on õpilastes kujundada eakohane tehnoloogiapädevus. Alates II kooliastmest on õpilastel võimalus valida õppeaineks tehnoloogiaõpetus või käsitöö ja kodundus. Et õppeaine oleks mitmekülgne vahetatakse käsitöö, kodunduse ning tehnoloogiaõpetuse õpperühmi. Õpperühmade jaotumine ei ole seotud õpilase sooga. On hea, et igal aastal saavad õpilased tehnoloogiaõpetuses, käsitöös ja kodunduses ühe õppeveerandi jagu projektitööst võtta osa,

valides kahe rühma vahel. See ei olene kas nad õpivad tehnoloogiaõpetust, käsitööd või kodundust. Projektitöö saavad õpilased valida tehnoloogiaõpetuse, käsitöö või kodunduse valdkonnast. Projektitööd valitakse välja nii, et jälgitakse kohalikke, uudseid traditsioone ja erilisi töötlemisviise (Põhikooli riiklik..., 2011).

Põhikooli riiklikus õppekavas kirjutatakse (2011), et käsitöös III kooliastmes õpetatakse õpilastele praktilist mõtlemist, loovust, käelist tegevust, eneseanalüüsivõimet ja tehnoloogiaalast kirjaoskust. Õpitakse tundma erinevaid tööliike õmblemise, kudumise, heegeldamise, tikkimise vallast. Veel õpetatakse õpilast kasutama tänapäevaseid käsitöömaterjale. Neile tutvustatakse erinevate materjalide kasutamist, nende omadusi ja otstarvet. Tegeletakse tootearendamisega, õpitakse nägema uusi tehnoloogilisi lahendusi riiete disainimisel kuni töö teostumise ja esitlemiseni proovides mitmesuguseid tehnikaid.

Kodunduses omandatakse teadmisi ja oskusi igapäevaeluga toimetulekuks. Kodunduses õpitakse tervisliku toitumist, menüü koostamist, tasakaalustatud menüü koostamist, keskkonnasäästlikku tarbimist, toiduvalmistamist ja majandamisoskust. Veel õpetatakse seal lisaainete tundmist toidus, räägitakse toitumishäiretest ning dieedimõjust organismile. Õpitakse tundma hügieeninõudeid toiduainete säilitamise osas. Kodunduses õpe toimub meeskonnatöona, mis arendab sotsiaalseid oskusi (Põhikooli riiklik..., 2011). Seega õpilane omandab kõik vajaliku nendes tundides.

Tehnoloogiaõpetuses Põhikooli riikliku õppekava (2011) järgi õpetatakse õpilasel toime tulema tänapäeva kiiresti muutuvast tehnoloogiamaailmas. Õpitakse koolis õpitavat seostama elukeskkonnaga, ning hindama tehnikat ja tehnoloogia olemust. Õpilased lahendavad praktilisi probleeme, alustades eseme kavandamisest kuni toote esitluseni. Ülesandeid lahendades õpitakse kasutama erinevaid arvutiprogramme ja digikeskkondi. Samuti arvuti abil juhitavate seadmetega mis loob võimaluse tundma tänapäeva tehnoloogilisi võimalusi. Kasutab töötlemisel masinaid ja mehhanisme. Erilist rõhku pannakse ka loovusele, et õpilane saab ise otsast lõpuni toote valmistada ja kindlasti ka toetatakse omaalgatust ja õpimotivatsiooni. Arendatakse õpilastes praktilist mõtlemist, tänu mitmekülgsele ettevalmistusele loob see hea võimaluse õpilasi aidata edasisel kutsevalikul. Arvestades säästvat arengut omandavad õpilased sellised oskused, mis võimaldavad neil toime tulla kiiresti muutuvast tehnoloogiamaailmas.

Põhikooli riiklikus õppekavas (2011) tehnoloogiaõpetuses vahetatud õpperühmades III kooliastmes õpetatakse analüüsima positiivseid ja negatiivseid mõjusid. Materjale ja nende töötlemist ja oskust otsida infot nii kirjandusest kui ka internetist. Veel õpetatakse lahendama erinevaid probleeme, leiutama ja võimalusel arvuti abil modelleerima. Õpetatakse kasutama

käsi- ja elektrilisi tööriistu, selgitatakse tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid ja ohutuid töövõtteid tundma. Tänapäevaseid võimalusi kasutades töödeldakse materjale ja ühendatakse tooteks. Veel õpetatakse õpilasi koduseid korrastus- ja remonditöid tegema.

Kodunduses vahetatud õpperühmades III kooliastmes õpitakse koostama tasakaalustatud päevamenüüd. Tutvutakse internetis tervisliku toitumise keskkondadega (supid, kala-, lihatoitud, küpsetised jne). Õpetatakse käitumist peolauas, restoranis, kohvikus. Veel õpetatakse tundma puhastusvahendeid ja nende omadusi. Selgitatakse õpilastele nende õigusi ja kohustusi tarbijana. Tutvustatakse õpilastele erinevaid kodumasinaid ja õpetatakse tundma hooldusmärke.

Uurimused tehnoloogiaõpetuses, käsitöös ja kodunduses. Lind, Pappel, Paas ja Ojaste (2007) viisid läbi uuringu Eestis noortele ja õpetajatele käsitööõppes üldhariduskoolis. Mõlemad osapooled arvasid, et õppeaine arendab käelist osavust, loovust, täpsust, loogilist mõtlemist jne. Nii õpetajad kui ka noored olid samal arvamusel, et käsitööd ja kodundust peaks õpetama nii poistele kui ka tüdrukutele. Käsitöö oli teiste õppeainetega seotud matemaatikas, keemias, kunstiõpetuses, loodusõpetuses ja bioloogias. Peaaegu olematu on seos infotehnoloogiaga ja ema- ja võõrkeeltega. Selgus ka uuringus käsitööõppe vajalikkusest järgneva eluks. Puudust tunti ka õppe kaasajastamisest ja uuematest õppemeetoditest. Esmaseks lahenduseks arvati, et tüdrukud võiks osaleda tehnoloogiaõppes ja poisid käsitöös ja kodunduses.

Seiter (2009) viis läbi uuringu, mille eesmärgiks oli suurendada õpilastes huvi tehnoloogia ja käsitöö vastu. Oluline oli kindlaks teha millised arusaamad ja hoiakud õpilastel olid tehnoloogias. Algklassides oli õpilastes usk hämmastavalt kõrge, et käsitöö ja tehnoloogia on olulised selleks, et saada tulevikus tööd. Hiljem uskusi õpilased sellesse vähem. Kuid koolis ei kujutanud õpilased õppetööd ette ilma käsitöö ja tehnoloogiata. Tüdrukutel olid populaarsemateks õppeained, mis olid tegevusele orienteeritud (muusika, kunst, tekstiilist käsitöö või käsitöö ja tehnoloogia, hilisemas etapis infotehnoloogia). Poistel oli populaarsemad sarnased õppeained, kuid tekstiil ja käsitöö olid neil vähem populaarsemad. Olulist rolli mängis õpilastele need tooted mis käsitöös ja tehnoloogias tehti klassis. Kuigi palju tähtsamaks pidasid õpilased teha koos praktilisi ülesandeid ja saada kogemusi uute materjalidega ning valmistöö esitlemist klassis. Kui tüdrukutel algkoolis oli tehnoloogias enesehinnang kõrge, siis järk-järgult vähenes mida vanemasse klassi nad läksid. Uurija leidis, et neid meetodeid tuleb intensiivsemalt edasi arendada, mis parandaks tütarlaste tehnilist haridust ja oleks edasisel karjäärivalikul abiks. Poisid arvasid, et on võimelised

töötama tööriistadega, tootma ja ehitama hooneid. Samas tüdrukud arvasid, et on ka võimelised ehitama hooneid, kuid ei soovi töötada tööriistadega, vaid graafiliste joonistustega.

Kokko (2009) uuris Soomes õppimise ja käsitöö seost sooga. Tekstiili käsitöö on seotud naiselikkusega ja tehniline käsitöö mehelikkusega, kuid on pidevas muutuses (Kokko, 2009, 2012). Uurimuse eesmärk oli analüüsida, kuidas sugu ja käsitöö on omavahel seotud. See on selge, et käsitöö ei pruugi mängida inimese kasvamisel mingit rolli ega tema soolist erinevust. Mitte kõik naised ei ole huvitatud käsitööst tekstiilmaterjalidega, vaid mõned neist on huvitatud kasutama ka käsitöö materjale nagu puit ja metall on ka neid keda ei huvita üldse käsitöö. Uuringu tulemused viitavad sellele, et on vaja leida seos käsitöö ja soo nii Soomes kui ka rahvusvahelises kontekstis. Lisaks struktuuriuendustele on vaja käsitööhariduses üle vaadata ka õpetaja haridus kui me tahame toetada eesmärki kus on võrdsed võimalused kõigile käsitöös (Kokko, 2012).

Pridāne (2012) leidis, et uuendused kodumajanduses tehnoloogia ajastul on seotud uuendustega õppeprotsessis. Uurimusest saab järeldada, et loominguline lähenemine aitab õppimisele kaasa, kasutades uuemaid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiaid õppeprotsessis. Õpetaja peab ise olema aktiivne otsima uuendusi, käima koolitustel ja enda kutsekvalifikatsiooni tõstma. Samas julgustama õpilasi ja motiveerides neid aktiivselt õppetöös osalema. Veel võib tööst välja lugeda, et kodunduses saab õpetaja kasutada selliseid tehnikaid ja materjale, mis tõstab rohkem õpihuvi, näiteks klaasi- ja siidimaalimine, mööbli renoveerimine, trükkimine kangale, heegeldamine ebatraditsiooniliste materjalidega (kõied, pärlid, tekstuurlõngad jne). Seega mõjutab meid iga päevaga arenev tehnoloogia, mis omamoodi võimaldab meil haridusprotsessis olema loov, uuenduslik, loominguline ja praktiliste oskustega.

Töö eesmärgiks on selgitada välja õpilaste õpimotivatsioon, hinnangud õpimotivatsiooni mõjutavatele teguritele tehnoloogiaõpetuse, kodunduse ja käsitöö tundides III kooliastmes Valga maakonna ühe kooli näitel. Leida vastused järgmistele uurimisküsimustele:

Missuguseks hindavad Valga maakonna III kooliastme õpilased oma õpimotivatsiooni tehnoloogiaõpetuse, kodunduse ja käsitöö tundides?

Missugused on Valga maakonna III kooliastme õpilaste hinnangud õpimotivatsiooni mõjutavatele teguritele?

Millised on Valga maakonna III kooliastme õpilaste õpimotivatsiooni mõjutavate tegurite seosed sisemise ja välise motivatsiooniga?

Metoodika

Valim. Uuring viidi läbi ühes Valga maakonna koolis. Uuritavad olid III kooliastme õpilased (poisid ja tüdrukud 7.-9. klass). Valiti välja õpilased, kes olid õppinud tehnoloogiaõpetust, käsitööd, kodundust uue õppekava järgi. Õpilastele jagati 108 ankeeti. Tagastati ankeete 108. Vastanuid oli 100%. Uuringust jäeti välja 5 ankeeti, mis ei olnud arusaadavalt täidetud. Seega uuringus kasutati 103 ankeeti. Tabelis 1 on kirjas uurimuses osalejate jagunemine.

Tabel 1. Õpilaste jagunemine klassiti ja sooti, kes uurimuses osalesid.

	7. klass	8. klass	9. klass	Kokku
Tüdrukud	18	19	19	56
Poisid	22	12	13	47
Kokku	40	31	32	103

Uurimisinstrument. Kvantitatiivses pilootuurimuses kasutati paberankeete. Andmekogumismeetodina kasutati uurimuses ankeeti (lisa 2). Küsimustiku koostas bakalaureuse töö tegija koostöös juhendajaga. Valiidsuse tagamiseks hindas ankeeti ekspert. Valiidus näitab seda, kui hästi andmekogumismeetod kontrollib seda mida mõõta kavatsetakse (Luik, 2012). Ankeedi reliaablus oli 0,85. Reliaabluse all mõistetakse sisemist kooskõla ja stabiilsust mis näitab kuidas iga küsimus mõõdab sama nähtust, mida kõik teised küsimused (Luik, 2012). Antud pilootuurimuse reliaablust kontrolliti Cronbach'i alfa'ga, mis hindab üksikküsimuste arvude ja küsimuste vahelist korrelatsiooni keskmist (Luik, 2012).

Ankeet koosneb 19. väitest. Ankeet koosnes kahest osast. Esimese osa: 4 väidet (1 – 4) sisemise motivatsiooni kohta (Cronbach'i alfa 0,82), 4 väidet (5 – 8) välise motivatsiooni kohta (Cronbach'i alfa 0,45) ja 11 väidet (9 – 19) motivatsiooni mõjutavate tegurite kohta (Cronbach'i alfa 0,82). Teine osa: küsimustik taustaandmetest. Küsimused esitatakse väidetena ja mõõdikuna kasutatakse 10-palli skaalat, kus 1 tähistab, et Sa ei ole selle väitega üldse nõus ja 10, et oled väitega täiesti nõus.

Protseduuri kirjeldus. Küsitlus viidi läbi kevadel 2014, vastamine oli anonüümne ja osalemine vabatahtlik. Antud uuring viidi läbi pilootuurina. Uurimuse läbiviimiseks lepitati kooli direktoriga eelnevalt kokku nõusolekus osaleda uurimuses. Seejärel palus bakalaureuse töö tegija direktoril saata kiri e-kooli kaudu lapsevanematele (lisa 1), et saada nõusolekut uurimuses osaleda, kuna tegemist oli alaealistega. Uurimuses osalesid ainult need õpilased

kelle vanemad olid nõus, et tema laps uuringus osaleb. Antud töös toetus uurija Hirsjärvi, Remes & Sajavaara (2005) raamatule, kus öeldakse, et uurimuses osalemise nõusolek peab olema vabatahtlik ja katseisikutele tehakse teatavaks, kõik tähtsad aspektid ja uurimuses tuleb arvesse võtta lugupidava kohtlemise seisukohad. Millega ka uurija arvestas. Uurija ise toimetas ankeedid kooli. Koostöös direktori, õppejuhi ja õpetajaga selgitati välja need õpilased, kes olid õppinud tehnoloogiaõpetust, käsitööd ja kodundust uue õppekava lisa 7 järgi. Koolis jagas uuringu läbiviija ankeedid ise õpilastele. Õpilased täitsid ankeedi tunni ajal. Uurija selgitas õpilastele, et uuringus osalemine on vabatahtlik, kõik õpilased olid nõus uuringus osalema. Andmete konfidentsiaalsus tagati sellega, et ankeet pandi kaasasolevasse ümbrikusse, mille sai korralikult sulgeda. Ankeedis märgiti vaid õpilase kool, klass, vanus ja sugu. Uuringus osalesid kõik küsitluse päeval koolis olnud 7.-9. klassi õpilased, kes õppisid uue õppekava lisa 7 järgi.

Andmeanalüüsi meetodite kirjeldus. Andmete sisestamiseks ja joonise tegemiseks kasutati Excel'i. Andmete analüüsimiseks kasutati statistilist andmetöötlust SPSS Statistics 22. Ankeedi reliaablust kontrolliti Cronbach'i alfa'ga. Kirjeldavat statistikat kasutati, et saada teada, missuguses vahemikus asetsevad uuritavad tunnused kasutati keskväärtuse näitajat mediaani. Wilcoxon'i testi abil võrreldi kahe erineva tunnuse mediaane, kas tulemused on statistiliselt oluliselt erinevad. Kruskal-Wallis testiga võrreldi kolme grupi vahelist erinevust, kas tulemused on statistiliselt oluliselt erinevad. Mann-Whitney U-testiga võrreldi kahte sõltumatut guppi. Tunnuste vahelise seose leidmiseks kasutati Spearman'i korrelatsioonianalüüsi.

Tulemused

Et välja selgitada, missuguseks hindasid Valga maakonna III kooliastme õpilased oma õpimotivatsiooni tehnoloogiaõpetuse, kodunduse ja käsitöö tundides, siis tehti esmalt kirjeldavad analüüsid. 10-palli skaalal sisemise motivatsiooni väited 1 – 4 (lisa 2) mediaan oli 8,5. Välise motivatsiooni väited 5 – 8 (lisa 2) mediaan oli 6,5. Et võrrelda, kas sisemise ja välise motivatsiooni erinevus on statistiliselt oluline, tehti Wilcoxon'i test. Testist selgus, et sisemise ja välise motivatsiooni erinevus on statistiliselt oluline ($p < 0,05$). Tabelis 2 on välja toodud sisemise ja välise motivatsiooni mediaanid klasside kaupa. Siit on näha, et sisemise motivatsiooni mediaanid on kõigi klasside lõikes tunduvalt kõrgemad kui välise motivatsiooni mediaanid, erinevus on statistiliselt oluline ($p < 0,001$ kõigi klasside lõikes). Kruskal-Wallis testiga võrreldi, kas klasside vaheline erinevus sisemisel mediaanil ning klasside vaheline

erinevus välisel mediaanil on erinev. Võrreldi sisemise motivatsiooni mediaane kolmes klassis ja välise motivatsiooni mediaanide erinevust kolmes klassis. Selgus, et sisemise motivatsiooni mediaanide erinevus ja välise motivatsiooni mediaanide erinevus klasside vahel ei olnud statistiliselt oluline ($p > 0,05$).

Tabel 2. Sisemise ja välise motivatsiooni mediaan klasside kaupa.

	Osalejate arv	Sisemise motivatsiooni mediaan	Välise motivatsiooni mediaan
7. klass	40	8,75	6,5
8. klass	31	8,5	7,0
9. klass	32	8,0	6,25

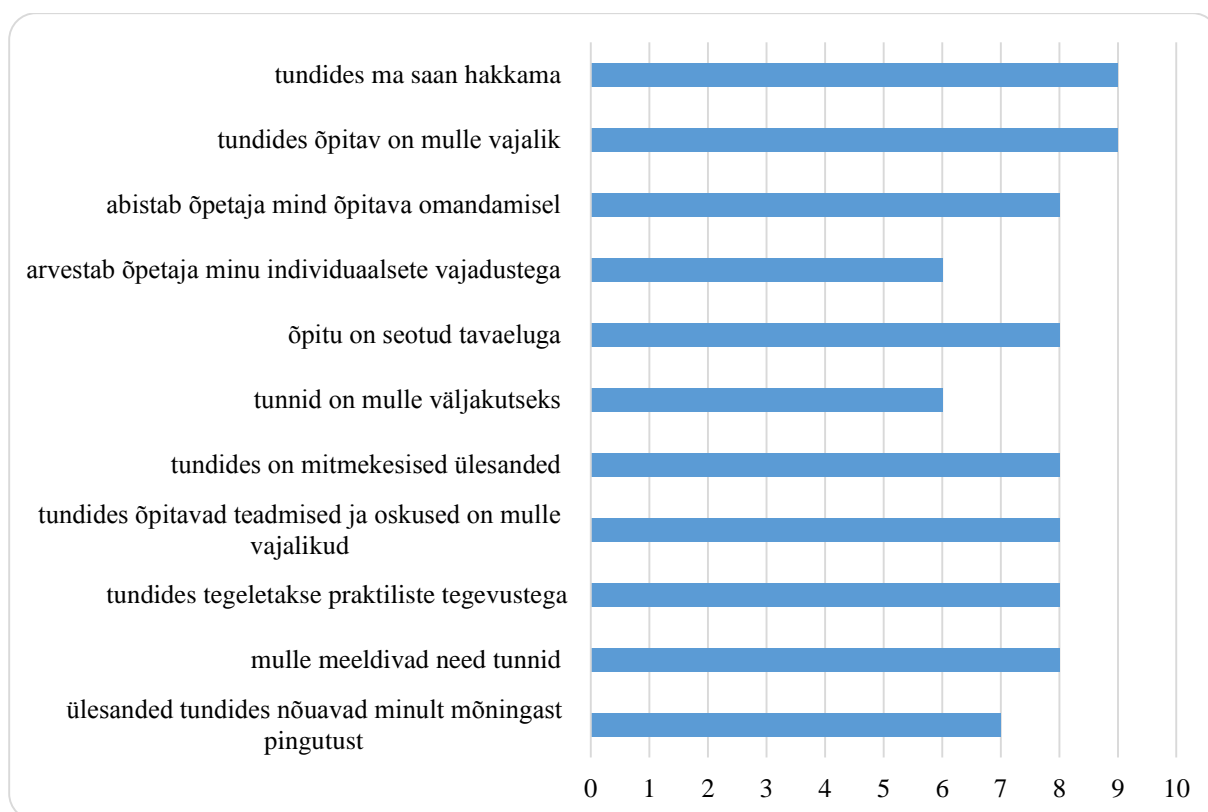
Tabelis 3 on välja toodud tüdrukute ja poiste sisemise ja välise motivatsiooni mediaanid ja Mann-Whitney U-testi tulemused. Tulemustest selgus, et sisemise motivatsiooni erinevus poistel ja tüdrukutel on statistiliselt oluline ($p < 0,05$), välise motivatsiooni erinevus poistel ja tüdrukutel aga ei ole statistiliselt oluline ($p > 0,05$).

Tabel 3. Tüdrukute ja poiste sisemise ja välise motivatsiooni mediaanid ja Mann-Whitney U-testi tulemused

Sugu	Arv	Sisemise motivatsiooni mediaan	Välise motivatsiooni mediaan
Tüdrukud	56	8,0	6,5
Poisid	47	9,0	7,0
p	103	0,041	0,374

P – statistiline olulisus

Teise uurimisküsimuse, *missugused on Valga maakonna III kooliastme õpilaste hinnangud õpimotivatsiooni mõjutavatele teguritele*, kirjapanemiseks kasutati kõigepealt kirjeldavat statistikat. Joonisel 1 on näha kahe õpilaste hinnangute mediaanid õpimotivatsiooni mõjutavatele teguritele. Õpilased hindasid kõige kõrgemalt väidet *tundides ma saan hakkama ja tundides õpitav on mulle vajalik*. Samas kõige madalamalt hindasid õpilased väidet *õpetaja arvestab minu individuaalsete vajadustega ja tunnid on mulle väljakutseks*.

Joonis 1. Õpimotivatsiooni mõjutavate tegurite mediaanid.

Kolmanda uurimisküsimuse, *millised on Valga maakonna III kooliastme õpilaste õpimotivatsiooni mõjutavate tegurite seosed sisemise ja välise motivatsiooniga*, kasutati Sperman'i korrelatsioonianalüüsi. Tabelis 4 on välja toodud motivatsiooni mõjutavate tegurite seosed sisemise ja välise motivatsiooniga. Väite 10. *Mulle meeldivad tehnoloogiaõpetuse / käsitöö / kodunduse tunnid* ja sisemise motivatsiooni vahel on märgatav statistiliselt oluline korrelatsioon ($r = 0,723$, $p < 0,01$). Samuti on väite 18. *Tehnoloogiaõpetuse / käsitöö / kodunduse tundides õpitav on mulle vajalik* korrelatsioon sisemise motivatsiooniga märgatav ning statistiliselt oluline ($r = 0,649$, $p < 0,01$). Väitel 12. *Tehnoloogiaõpetuse / käsitöö / kodunduse tundides õpitavad teadmised ja oskused on mulle vajalikud* on samuti märgatav statistiliselt oluline korrelatsioon sisemise motivatsiooniga ($r = 0,525$, $p < 0,01$). Ka väidetel 17. *Tehnoloogiaõpetuses / käsitöös / kodunduses abistab õpetaja mind õpitava omandamisel* ja 19. *Tehnoloogiaõpetuse / käsitöö / kodunduse tundides ma saan hakkama* on samuti märgatav korrelatsioon sisemise motivatsiooniga (vastavalt $r = 0,502$, $p < 0,01$ ja $0,501$, $p < 0,01$). Kõige tugevam seos välise motivatsiooniga on väitel 17. *Tehnoloogiaõpetuses / käsitöös / kodunduses abistab õpetaja mind õpitava omandamisel* ($r = 0,420$, $p < 0,01$). Seega näeme, et nõrk statistiliselt oluline seos on kahe tunnuse vahel olemas.

Tabel 4. Motivatsiooni mõjutavate tegurite seosed sisemise ja välise motivatsiooniga.

Väide	Kor sise mot	p	Kor väl mot	p
9.Ülesanded tehnoloogiaõpetuse / käsitöö / kodunduse tundides nõuavad minult mõningast pingutust	0,061	0,543	0,100	0,314
10.Mulle meeldivad tehnoloogiaõpetuse / käsitöö / kodunduse tunnid	0,723	0,000	0,330	0,001
11.Tehnoloogiaõpetuses / käsitöös / kodunduses tegeletakse praktiliste tegevustega	0,232	0,018	0,116	0,243
12.Tehnoloogiaõpetuse / käsitöö / kodunduse tundides õpitavad teadmised ja oskused on mulle vajalikud	0,525	0,000	0,205	0,038
13.Tehnoloogiaõpetuse / käsitöö / kodunduse tundides on mitmekesised ülesanded	0,408	0,000	0,326	0,001
14.Tehnoloogiaõpetuse / käsitöö / kodunduse tunnid on mulle väljakutseks	-0,024	0,806	0,203	0,040
15.Tehnoloogiaõpetuses / käsitöös / kodunduses õpitu on seotud tavaeluga	0,378	0,000	0,059	0,552
16.Tehnoloogiaõpetuses / käsitöös / kodunduses arvestab õpetaja minu individuaalsete vajadustega	0,341	0,000	0,236	0,017
17.Tehnoloogiaõpetuses / käsitöös / kodunduses abistab õpetaja mind õpitava omandamisel	0,502	0,000	0,420	0,000
18.Tehnoloogiaõpetuse / käsitöö / kodunduse tundides õpitav on mulle vajalik	0,649	0,000	0,229	0,020
19.Tehnoloogiaõpetuse / käsitöö / kodunduse tundides ma saan hakkama	0,501	0,000	0,316	0,001

Kor – korrelatsioon

Sise – sisemine

Väl – väline

Mot – motivatsioon

P – statistiline olulisus

Arutelu

Töö eesmärgiks oli välja selgitada õpilaste õpimotivatsioon, hinnangud õpimotivatsiooni mõjutavatele teguritele tehnoloogiaõpetuse, kodunduse ja käsitöö tundides III kooliastmes Valga maakonna ühe kooli näitel. Esimeseks uurimisküsimuseks oli:

Missuguseks hindavad Valga maakonna III kooliastme õpilased oma õpimotivatsiooni tehnoloogiaõpetuse, kodunduse ja käsitöö tundides?

Arvestades, et õpetaja ülesandeks on kasutada õppeülesandeid mis toetab ja suurendab õpimotivatsiooni siis see on ka väga oluline tehnoloogiaõpetuses, käsitöös ja kodunduses (Põhikooli riiklik..., 2011). Uurimuses selgus, et õpilased hindavad oma õpimotivatsiooni tehnoloogiaõpetuse, kodunduse ja käsitöö tundides kõrgelt. Eriti kõrgeks hindasid nad sisemist motivatsiooni. Sisemise motivatsiooni korral õpitakse enda jaoks ja ollakse

ülesandele pühendunud (Piht, 2004). Mõned õpilased jõudes III kooliastmesse ei oska seostada õppimist tavaeluga ja nende õpimotivatsioon langeb (Kikas, 2005). Uuringust selgus, et 7. klassi õpilaste õpimotivatsioon oli kõrgem eriti sisemise motivatsiooni osas kui teistel õpilastel, kes uurimuses osalesid. Õpilase oskus ennast ise toetada väljastpoolt suurendab õppimist ja toetab sisemist arengut (Krull, 2000). Samas väline motivatsioon oli kõrgem 8. klassis. Tüdrukutel oli algkoolis tehnoloogiaõpetuses ja käsitöös enesehinnang kõrge, kuid tasapisi langes, mida vanemaks nad said (Seiter, 2009). Antud uurimuses oli poiste sisemine motivatsioon kõrgem, kui tüdrukutel. Samuti oli see nii välise motivatsiooni korral. Uurimise tulemusena ilmnes, et Valga maakonna III kooliastme õpilased hindavad oma õpimotivatsiooni tehnoloogiaõpetuses, käsitöös ja kodunduses kõrgelt.

Teiseks uurimisküsimuseks oli: *missugused on Valga maakonna III kooliastme õpilaste hinnangud õpimotivatsiooni mõjutavatele teguritele?* Need õpilased, kes oskavad õpitavat seostada tavaeluga nende õpimotivatsioon on tõusnud, kuid suur osa õpilastest ei oska õpitud tavaeluga seostada ja nende motivatsioon langeb (Sirel & Haud, 2002). Uuringust selgus, et õpilaste hinnangud õpitu seostamisele tavaeluga oli tugevas seoses sisemise motivatsiooniga tehnoloogiaõpetuses, käsitöös ja kodunduses.

Kolmandaks uurimisküsimuseks oli: *millised on Valga maakonna III kooliastme õpilaste õpimotivatsiooni mõjutavate tegurite seosed sisemise ja välise motivatsiooniga?* Kõige tugevam korrelatsioon oli väitel *Mulle meeldivad tehnoloogiaõpetuse / käsitöö / kodunduse tunnid* sisemise motivatsiooniga. Väitel *Tehnoloogiaõpetuse / käsitöö / kodunduse tundides õpitavad teadmised ja oskused on mulle vajalikud* oli märgatav korrelatsioon oli sisemise motivatsiooniga ja nõrk korrelatsioon sisemise motivatsiooniga. Lind et al., (2007) uuringust samuti selgus, et käsitööõpe on vajalik järgnevas eluks. Maslowi arvates kestab õppimine kogu elu ja ei ole seotud ainult uute teadmiste omandamisega, vaid pidevalt õppides (Kidron, 2005). Antud uurimuses oli õpilastele samuti väga oluline, et õpetaja abistaks neid õpitava omandamisel tugev korrelatsioon oli nii sisemise, kui ka välise motivatsiooni korral. Kuna motivatsiooni mõjutaja on edu, siis Lepik (2006) selgitab, et õpilast motiveerides ja äratades huvi õppimise vastu paraneb õpihuvi omandades kõik vajaliku ja õpimotivatsioon tõuseb. Samuti antud uurimuses oli õpilaste õpihuvi ja õpimotivatsioon kõrge. Linnenbrink (2002) jõudis oma uurimuses järeldusele, et kool saab palju ära teha suurendades õpilaste õpimotivatsiooni, muutes õpikeskkonda ja keskendudes sisemisele motivatsioonile ja parematele õpitulemustele. Antud uurimuses saab järeldada, et kool oli juba keskendunud õpikeskkonna muutmisele, kui viidi sisse osade klasside vahetus tehnoloogiaõpetuse, käsitöö ja kodunduse tundides.

Käesolevas uurimuses on mitmeid piiranguid, mida tuleks arvesse võtta. Esimeseks piiranguks on, et valim on väike (103 vastajat). Teiseks antud tulemuste põhjal ei saa üldistada kogu Eestile, sest valim ei ole juhuslik. Kolmandaks piiranguks, et välise ja sisemise motivatsiooni kohta on vähe küsimusi. Neljandaks on uurimisinstrumenti välise motivatsiooni madal reliaablus (Cronbach'i alfa 0,45). Viidendaks piiranguks on, et uurimuses osales ainult üks kool. Kuuendaks piiranguks toon välja oma vähese inglise keele oskuse, kuna kasutasin mõistete selgitamisel õpikuid, ega toonud välja algallikaid.

Edaspidi võiks uurida õpimotivatsiooni tehnoloogiaõpetuses, käsitöös ja kodunduses ka teistes kooliastmetes ja kõigis Eesti koolides. Et saada teada, kas uue õppekava järgi on õpimotivatsioon ka kõrge teistes koolides. Saadud tulemusi võiks veel uurida koolide omavaheliste tulemustega. Samuti võiks selle uuringu tulemusi kasutada ka ankeedi täiustamiseks.

Kokkuvõte

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada õpilaste õpimotivatsioon, hinnangud õpimotivatsiooni mõjutavatele teguritele tehnoloogiaõpetuse, kodunduse ja käsitöö tundides III kooliastmes. Eesmärgi saavutamiseks anti teoreetilises osas ülevaade motivatsioonist, õpimotivatsioonist, sisemisest, välisest motivatsioonist ja õpimotivatsiooni mõjutavatest teguritest. Seejärel anti ülevaade tehnoloogiaõpetuses, kodunduses ja käsitöös tehtud erinevatele uuringutele, keskendudes ka põhikooli riiklikule õppekavale. Selleks viidi läbi uurimus, milles püstitati järgmised küsimused:

1. Missuguseks hindavad Valga maakonna III kooliastme õpilased oma õpimotivatsiooni tehnoloogiaõpetuse, kodunduse ja käsitöö tundides?
2. Missugused on Valga maakonna III kooliastme õpilaste hinnangud õpimotivatsiooni mõjutavatele teguritele?
3. Millised on Valga maakonna III kooliastme õpilaste õpimotivatsiooni mõjutavate tegurite seosed sisemise ja välise motivatsiooniga?

Uuringus osalesid Valga maakonna ühe kooli III kooliastme õpilased, kes olid õppinud neid õppeaineid uue õppekava lisa 7 järgi. Uurimus viidi läbi 2014. aasta kevadel. Uurimuses kasutati kvantitatiivset uurimismeetodit ning ankeeti täitis 103 õpilast, neist 56 tüdrukut ja 47 poissi. Uurimusest selgus, et õpilased hindasid oma motivatsiooni tehnoloogiaõpetuses, käsitöös ja kodunduses kõrgelt. Õpilaste poolst hinnati eriti kõrgeks sisemist motivatsiooni. Sellest uurimusest tuli välja, et poiste sisemine motivatsioon kõrgem, kui tüdrukutel. Sellest

uuringust järeldati, et need õpilased, kes õppisid uue õppekava järgi (Põhikooli riiklik..., 2011) ja keda uuriti uurimuses nende õpimotivatsioon oli kõrge.

Summary

Learning motivation in technology education, craft and home economics lessons, III grade, based on the example of one Valga County school

The aim of the current baccalaureate theses was to identify students' learning motivation, estimates of factors affecting the motivation to learn in technology studies, home economics and craft classes in III grade. To achieve this goal were given an overview of the theoretical part of the motivation, studying motivation, internal, external factors affecting the motivation and the motivation to learn. Then, an overview was given of the technology education, home economics and crafts made by different studies, focusing on the basic national curriculum. To this end, a survey was conducted, which was established in the following questions:

1. How do value the Valga County III grade students their learning motivation in technology education, home economics and craft classes?
2. Which are the Valga County III grade student ratings for factors affecting learning motivation?
3. Which are the relations between the internal and external motivations that affect the learning motivation of Valga County III grade students?

In that study participated III grade students from one Valga County school, who have studied these subjects by the new curriculum addition 7. The study was conducted in the spring of 2014. The study used a quantitative research method and 103 students completed the questionnaire, 56 of them girls and 47 boys. The research found that students rated their motivation in technology education, crafts and home economics highly. Students valued the inner motivation especially high. This study showed that the inner motivation in boys was higher than in girls. This study found that the inner motivation was high in those students who learned by the new curriculum (Primary school National ..., 2011) and were analyzed in this study.

Tänuõnad

Lõputöö autor tänab uuringus osalenud kooli direktorit, õppejuhti, õpetajaid ja õpilasi kes uuringus osalesid. Suured tänud juhendajale väga hea abistamise eest, eksperdile kes ankeedi valiidsust hindas ja Piret Luigele kelle õppematerjalidest sain väga palju abi.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrekselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Allkiri:

Kuupäev: 20.05.2015

Kasutatud kirjandus

- Allik, J., Häidkind, R., Harro, J., Viikmaa, M., Kreegipuu, K., Rauk, M., Kikas, E., Tulviste, T., Tulviste, P., Luuk, A., Konstabel, K., Pullmann, H., Realo, A., Schmidt, M., Vadi, M., & Kreegipuu, M. (2002). *Psühholoogia gümnaasiumile*. Tartu: TÜ Kirjastus.
- Ames, C., & Archer, J. (1988). Achievement Goals in the Classroom: Students' Learning Strategies and Motivation Processes. *Journal of Educational Psychology*, 80(3), 260–67.
- Eisenschmidt, E. (2004). *Uuriv üliõpilane uurivaks õpetajaks*. Tallinn: Kirjastus Vali Press.
- Gagné, R. M., & Driscoll, M. P. (1992). *Õppimise olemus ja õpetamine*. Tartu: Tartu Ülikool.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2005). *Uuri ja kirjuta*. Tallinn: Kirjastus Medicina.
- I-Ying, C., & Wan-Yu, C. (2012). The effect of student learning motivation on learning satisfaction. *International Journal Of Organizational Innovation*, 4(3), 281–305.
- Katz, I., & Assor, A. (2007). When Choice Motivates and When It Does Not. *Educational Psychology Review*, 19(4), 429–442.
- Kidron, A. (2005). *Isiksus. Isiksuse käsitlusi läänes ja idas*. Tallinn: Kirjastus Mondo.
- Kikas, E. (2005). Õpioskused ja nende õpetamine. *Üldoskused*. (Toim). A.Ots. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, lk 49–94.
- Kokko, S. (2012). Learning crafts as practices of masculinity. Finnish male trainee teachers' reflections and experiences. *Gender & Education*, 24(2), 177–193.
- Kokko, S. (2009). Learning practices of femininity through gendered craft education in Finland. *Gender & Education*, 21(6), 721–734.
- Krull, E. (2000). *Pedagoogilise psühholoogia käsiraamat*. Tartu: TÜ Kirjastus.
- Kõverjalg, A. (1996). *Õppimise psühholoogia ja metoodika*. Tallinn: Eesti Riigikaitse Akadeemia kirjastus.
- Landsberg, M. (2003). *Motiveerimise kunst*. Tallinn: Kirjastus Varrak.
- Langemets, M., Tiits, M., Valdre, T., Veskis, L., Viks, Ü., Voll, P. (2009). *Eesti keele seletav sõnaraamat*. Tallinn. Külastatud aadressil <http://www.eki.ee/dict/ekss/ekss.html>.
- Leppik, P. (2006). *Õppimine on tõesti huvitav. Õpiprotsessi psühholoogilisest mõtestamisest*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Lind, E., Pappel, K., Paas, K., & Ojaste, A. (2007). Käsitööõpe üldhariduskoolis. *Haridus*, 11–12, 33–37.
- Linnenbrink, E. R. (2002). Motivation as an Enabler for Academic Success. *School Psychology Review*, 31(3), 313.

- Lister, T. (2012). *Lihtne ja praktiline koolipsühholoogia*. Tartu: AS Atlex.
- Luik, P. (2012). *Valimi moodustamine*. Publitseerimata õppematerjal. Tartu Ülikool. Tartu.
- Maslow, A.H. (2007). *Motivatsioon ja isiksus*. Tallinn: Oü Mantra Kirjastus.
- Märja, T., Lõhmus, M., & Jõgi, L. (2003). *Andragoogika*. Raamat õppimiseks ja õpetamiseks. Tallinn: Kirjastus Ilo.
- Piht, S. (2004). Kellele ja miks on vaja õpimotivatsiooni? *Haridus*, 4, 18–20.
- Pridāne, A. (2012). Innovation in school subject home economics. *Proceedings of the International Scientific Conference 'Rural Environment, Education. Personality'*.
Külastatud aadressil
<http://ehis.ebscohost.com.ezproxy.utlib.ee/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=3&sid=344e7864-ed31-40da-96bb-c02b4bcb70a5%40sessionmgr111&hid=4210>
- Põhikooli riiklik õppekava. Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr. 1. *LISA 7*.
Ainevaldkond "Tehnoloogia". Külastatud aadressil
<https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/1290/8201/4018/141m%20lisa7.pdf#>
- Pässa, Ü. (2013). *Põhikooli õpilaste sisemine ja väline õpimotivatsioon õpilaste hinnangute põhjal ja selle seos keskmise hindega Harjumaa nelja kooli näitel*. Publitseerimata magistritöö. Tartu: 2013.
- Seiter, J. (2009). “Crafts and technology” and “technical education” in Austria. *International Journal Of Technology & Design Education*, 19(4), 419–429.
- Sirel, A., & Haud, J. (Toim). (2002). *Rakenduspedagoogika õpik*. Tartu: Kaitsejõudude peastaap.
- Tapola, A., & Niemivirta, M. (2008). The role of achievement goal orientations in students' perceptions of and preferences for classroom environment. *The British Journal Of Educational Psychology*, 78(2), 291–312.
- Täht, K. (2012). *Õpilaste õpimotivatsioon erinevates kultuurides*. Tartu: TÜ Kirjastus.
- Täht, K. (s.a.). *Õppimisega seotud hoiakud: enesetõhusus ja õpimotivatsioon*. Külastatud aadressil
<http://dspace.utlib.ee/dspace/bitstream/handle/10062/14620/Enesetohusus.pdf?sequence=2>

Lisa 1. Kiri lapsevanematele

Hea lapsevanem!

Olen Tartu Ülikooli sotsiaal- ja haridusteaduskonna 3. kursuse kutseõpetaja õppekava üliõpilane. Palun abi oma bakalaureuse töö valmimisel. Uurin õpilaste motivatsiooni, tehnoloogiaõpetuse, käsitöö ja kodunduse tundides 7.-9. klassi õpilastel. Uurin, mis õpilastele tunnis meeldib või ei meeldi. Küsitluse tulemusi kasutan ainult uurimuse eesmärgil. Vastamine on anonüümne, ei seostata õpilaste isiku ega kooliga. Täidetud ankeedi saab panna ümbrikusse ja selle sulgeda.

Palun vastata e-kooli kaudu 7.-9. klassi lastevanematel ainult nendel, kes ei ole nõus, et tema laps uuringus osaleb.

Täna!

Küsimuste korral palun helistage või kirjutage

Tel +372 512 0424

e-post jaana675@gmail.com

Lisa 2. Ankeet

Hea õpilane!

Olen Tartu Ülikooli sotsiaal- ja haridusteaduskonna 3. kursuse kutseõpetaja õppekava üliõpilane. Palun Sinu abi, minu bakalaaurusetöö valmimisel, et uurida õpimotivatsiooni tehnoloogiaõpetuse, käsitöö ja kodunduse tundides. Selle ankeedi täitmine on imelihtne. Küsitluse tulemusi kasutatakse uurimustöö eesmärgil ja andmed on anonüümsed, neid ei seostata Sinu isikuga. Palun vasta kõikidele küsimustele. Vastatud ankeet pane kaasasolevasse ümbrikusse ja sulge korralikult, seejärel anna õpetaja kätte.

Ankeeti täites loe rahulikult väide läbi. Mõttele milline vastusevariante tähistav arv vastab Sinu arvamusele. Siin ei ole õigeid ja valesid vastuseid. Palun hinda väiteid 10-palli skaalal, kus 1 tähistab, et Sa ei ole selle väitega üldse nõus ja 10, et oled väitega täiesti nõus. Palun tõmba sobivale variandile ring ümber.

Täna!

Jaana Jürisoo

1. Ma õpin tehnoloogiaõpetust / käsitööd / kodundust enda jaoks

Ei ole üldse nõus	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Olen täiesti nõus
-------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	-------------------

2. Ma õpin tehnoloogiaõpetust / käsitööd / kodundust selleks, et ennast arendada

Ei ole üldse nõus	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Olen täiesti nõus
-------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	-------------------

3. Tehnoloogiaõpetuse / käsitöö / kodunduse tunnid on väga huvitavad

Ei ole üldse nõus	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Olen täiesti nõus
-------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	-------------------

4. Mulle meeldivad tehnoloogiaõpetuses / käsitöös / kodunduses ülesanded, mis panevad mind aktiivselt tööle

Ei ole üldse nõus	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Olen täiesti nõus
-------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	-------------------

5. Ma õpin tehnoloogiaõpetust / käsitööd / kodundust selleks, et õpetajale meeldida

Ei ole üldse nõus	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Olen täiesti nõus
-------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	-------------------

6. Tehnoloogiaõpetuse / käsitöö / kodunduse tundides õpetaja toetab mind õppimises

Ei ole üldse nõus	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Olen täiesti nõus
-------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	-------------------

7. Ma õpin tehnoloogiaõpetust / käsitööd / kodundust, et saada hea hinne

Ei ole üldse nõus	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Olen täiesti nõus
-------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	-------------------

8. Ma õpin tehnoloogiaõpetust / käsitööd / kodundust sest, saan õpetaja käest kiita

Ei ole üldse nõus	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Olen täiesti nõus
-------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	-------------------

9. Ülesanded tehnoloogiaõpetuse / käsitöö / kodunduse tundides nõuavad minult mõningast pingutust

Ei ole üldse nõus	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Olen täiesti nõus
-------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	-------------------

10. Mulle meeldivad tehnoloogiaõpetuse / käsitöö / kodunduse tunnid

Ei ole üldse nõus	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Olen täiesti nõus
-------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	-------------------

11. Tehnoloogiaõpetuses / käsitöös / kodunduses tegeletakse praktiliste tegevustega

Ei ole üldse nõus	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Olen täiesti nõus
-------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	-------------------

12. Tehnoloogiaõpetuse / käsitöö / kodunduse tundides õpitavad teadmised ja oskused on mulle vajalikud

Ei ole üldse nõus	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Olen täiesti nõus
-------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	-------------------

13. Tehnoloogiaõpetuse / käsitöö / kodunduse tundides on mitmekesised ülesanded

Ei ole üldse nõus	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Olen täiesti nõus
-------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	-------------------

14. Tehnoloogiaõpetuse / käsitöö / kodunduse tunnid on mulle väljakutseks

Ei ole üldse nõus	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Olen täiesti nõus
-------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	-------------------

15. Tehnoloogiaõpetuses / käsitöös / kodunduses õpitu on seotud tavaeluga

Ei ole üldse nõus	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Olen täiesti nõus
-------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	-------------------

16. Tehnoloogiaõpetuses / käsitöös / kodunduses arvestab õpetaja minu individuaalsete vajadustega

Ei ole üldse nõus	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Olen täiesti nõus
-------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	-------------------

17. Tehnoloogiaõpetuses / käsitöös / kodunduses abistab õpetaja mind õpitava omandamisel

Ei ole üldse nõus	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Olen täiesti nõus
-------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	-------------------

18. Tehnoloogiaõpetuse / käsitöö / kodunduse tundides õpitav on mulle vajalik

Ei ole üldse nõus	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Olen täiesti nõus
-------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	-------------------

19. Tehnoloogiaõpetuse / käsitöö / kodunduse tundides ma saan hakkama

Ei ole üldse nõus	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Olen täiesti nõus
-------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	-------------------

Kool.....

Klass.....

Vanus.....

Kuupäev.....

Sugu (mees või naine).....

Täna vastamise eest!

Jaana Jürisoo

Tel +372 512 0424

e-post jaana675@gmail.com

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Jaana Jürisoo (sünnikuupäev: 25.10.1974)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

Õpimotivatsioon tehnoloogiaõpetuse, käsitöö ja kodunduse tundides III kooliastmes Valga maakonna ühe kooli näitel, mille juhendaja on Sirje Pihlap,

1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 20.05.2015